

Projekt "Sustainable management and tourism promotion of natural and archaeological heritage" (ADRIATICAVES)

Fascinantne, misteriozne i očaravajuće: pećine su danas su zasigurno najatraktivniji dio turističkih ponuda prostora gdje se nalaze. Područje ADRION-a je odavno prepoznato kao turistička destinacija koja u smislu turističke ponude ima intenzivnu ljetnu sezonu, dok je drugi dio godine za turizam ograničen. Međutim, potencijali za razvoj turističkih ponuda u ADRION regiji tokom cijele godine su brojne i ogledaju se kroz prirodne, kulturne i historijske potencijale regije gdje se nalaze. Danas, kada je trend posjeta pećinama u porastu, održivi turizama je ključan u njihovom očuvanju : ovo je ujedno i glavni izazov projekta.

Glavni cilj projekta Adriaticaves je uspostavljanje i promoviranje prirodnog i arheološkog nasljeđa u pećinama ADRION regije kao turističkog proizvoda. Projekt ima fokus na održivom razvoju pećina kroz razvoj ekoturizma, uspostavljanju mreže turističkih pećina ADRION regije, kao i očuvanje kraških područja i drugih pećina koje nisu otvorene za javnost (Natura stanište 8310 (92/43 / EEC dir)) a koje su ugrožene klimatskim promjenama i ilegalnim deponovanjem.

Projektom je predviđeno niz aktivnosti a jedna od njih je održavanje niza turističkih obuka koje će imati za cilj stvaranje novih profesija za poboljšanje društveno-ekonomskih uslova planinskog područja. Projekt Adriaticaves teži da potakne projektne partnere na međusobni transfer znanja i praksi u upravljanju pećina za koje se smatra da će imati ključnu u postizanju Opšteg cilja: razviče zajedničke prekogranične platforme za održivi turizam unutar ADRION regije sa ciljem implementacije novih modela upravljanja održivim turizmom kao razvojnim faktorom na tom području kao i smanjivanju pritiska koji se javlja kao posljedica intenzivne ljetne turističke sezone kroz jačanje marketinga jedinstvenih prirodnih i kulturnih potencijala u toku cijele godine.

Štaviše, projekt prati i određenu legislativu EU o pećinama i kraškim pejzažima. Ovo specifična staništa zaštićena su pod Direktivom 92/43 / EEC dok su pećinske vrste zaštićene prema istoj Direktivi ali i kroz Direktivu 09/147 / EU. Projekt Adriaticaves se bavi problemom regulacije turizma kako bi se izbjegli konflikti sa zaštićenim staništima i vrstama, obuhvata aktivnosti za procjenu utjecaja posjetilaca i nosivosti pećina. Rezultati projekta su mnogobrojni a neki od njih su: nove rute pećina "Adriaticave"; Povelja o pećinama, Održivi turizam; Međunarodni akcioni plan za stanište 8310; Strategiju praćenja pećina.

Nakon što je prepoznata potreba da zaštićenim područjima u Kantonu Sarajevo upravlja posebna institucija, 2010. godine registrovana je i Kantonalna Javna ustanova za zaštićena prirodna područja, Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ br. 6/10 i 14/11) a čiji je osnivač Kanton Sarajevo. Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna područja ima zakonsku obavezu da upravlja zaštićenim područjima u Kantonu Sarajevo, a njegova uspostava prvi je preduslov za uspješnu, temeljitu i pravodobnu provedbu svih aktivnosti predviđenih propisima o proglašenju zaštićenih prirodnih područja, prostornim planovima područja posebnih obilježja, planovima upravljanja i drugim propisima.

Javna ustanova upravlja Spomenikom prirode „Skakavac“, Zaštićenim pejzažem „Bijambare“, Spomenikom prirode „Vrelo Bosne“, Zaštićenim pejzažem „Trebević“ i Zaštićenim pejzažem „Bentbaša“. Javna ustanova obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, te nadzire provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na područjima na kojim se upravlja.

Ukupna vrijednost projekta je 1.332.086,05 Eura, dok je period realizacije projekta 24 mjeseca.

Projekt Adriaticaves se implementira u okviru ADRION **transnacionalnog programa** koji je ko-finansiran sredstvima Europske Unije (ERDF, IPA, ENI).

Vodeći partner

- Nationalni park Majella, Italija

Projektni partneri

- Regionalni ured Shkodra, Albania
- Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna područja, Bosna i Hercegovina
- Grad Čačak, Srbija
- Javna Ustanova Nacionalni park Velebit, Hrvatska
- TC Lipa pećina, Crna Gora
- Upravno tijelo za parkove i biodiverzitet -Romagna, Italija

Pridruženi partneri

Turistička organizacija grada Čačka. Srbija

Project "Sustainable management and tourism promotion of natural and archaeological heritage" (ADRIATICAVES)

Fascinating, mysterious, enchanting: the caves are an attractor factor of tourist flows. ADRION area is well established tourism destination with intensive short summer season, but limited tourism in other parts of the year. However, potentials for developing all year tourism destinations are many and natural, cultural and historical heritage sites can play an important role: this is the main challenge of the project.

The main project intervention objective of the Adriaticaves project is to establish and promote natural and archaeological heritage in caves of the ADRION as an alternative all year long tourism product. The project focuses on the sustainable development of accessible caves including ecotourism, establishment of a network of touristic caves in the ADRION and also conservation of karst areas and the other caves not open to the public with habitat 8310 (92/43/EEC dir), threatened by climate change and illegal dumping.

The aspects of training, creating new professions to improve socio-economic conditions of mountain areas, transferring of best practice among PPs will play a key role and will contribute to the achievement of the general objective of the strategic theme: to develop a joint cross-border sustainable tourism platform within the ADRION area aiming at implementation of new models for sustainable tourism management as a development engine in the area and reducing the seasonality of tourism through the marketing of the unique natural and cultural potential that can be visited throughout the year.

Moreover the project also follows some specific EU legislation on caves and karst landscapes. These specific habitats are protected under the Dir. 92/43/EEC and host species protected under the same Directive and the 09/147/EU: the project tackles the problem of tourism regulation in order to avoid conflicts with protected habitats and species, includes activities to evaluate the impact of visitors and the carrying capacity of caves. Many outputs of the project are: the new brand route of caves "Adriaticave"; the Charter of Caves, for the sustainable tourism; the international Action Plan for habitat 8310; the monitoring strategy.

After the proclamation of the Law on Cantonal Protected areas, Cantonal Public Institution for Protected Natural Areas - Sarajevo was founded and registered by the Canton Sarajevo in the year 2010 (Decision was published in the Official Gazette of Canton Sarajevo " No. 6/10 and 14/11). Public Institution has a legal obligation to manage protected areas in Sarajevo Canton, and its establishment is the first precondition for successful, thoroughly and well-timed implementation of all the activities envisaged by the regulations on designation of protected natural areas, spatial areas plans, plans for special features, management plans and all other regulations.

The public institution manages the: Nature Monument Park "Skakavac", Protected Landscape "Bijambare", Nature Monument Park "Vrelo Bosne", Protected Landscape "Trebević" and Protected Landscape "Bentbaša".

The total value of the project is 1.332.086,56 Euro, while total duration of the project is 24 months.

Project Adriaticaves is co-founded by European Union Funds (ERDF, IPA) under the ADRION Transnational programme.

Lead partner

- Majella National Park, Italy

Project partners

- Regional Council of Shkodra, Albania
- Cantonal Public Institution for the protected natural areas, Bosnia and Herzegovina
- City of Cacak, Srbija
- Velebit Nature Park Public Institution, Croatia
- TC Lipa cave ltd, Montenegro
- Authority for the Management of Parks and Biodiversity-Romagna, Italy

Associated partners

Tourist organization of Čačak, Serbia